

Revista de Filologia

PROPOSTA 2.0 D'INCORPORACIÓ REAL DE LES TIC AL CURRÍCULUM

M. Teresa Sáez Cuenca

Formadora 2.0. Community manager.

*Un entre tants. Xarxa cooperativa d'experiències TIC
per a l'ensenyament en valencià*

1. INTRODUCCIÓ

Vam decidir iniciar aquest projecte a finals d'octubre de l'any 2011, després d'haver estat convidats a participar, com a representants d'*Un entre tants. Xarxa cooperativa per a l'ensenyament en valencià* (<http://1entretants.ning.com/>), en un dels *Revolta&Tweets*³⁰ que organitza *Ca Revolta*³¹ i que, en aquesta ocasió, tractava el tema de les comunitats educatives i les noves Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC).

En aquesta trobada, hi va haver un debat molt productiu entre els diferents tipus de membres de la comunitat educativa que hi participaren (tant presencialment com virtualment, via Twitter). Una de les conclusions més interessants a què es va arribar va ser que l'actual Currículum parlava d'incorporació de les TIC al sistema educatiu, però en cap moment, no se n'especificava els continguts que calia transmetre als alumnes: no hi havia una incorporació real de les TIC al sistema educatiu. I això, en gran part, provocava que molts docents se sentiren perduts a l'hora d'incorporar les TIC a l'aula i, al remat, que la incorporació de les TIC al sistema educatiu no fóra efectiva.

³⁰ *Revolta & tweets* és una trobada mensual amb usuaris de Twitter en la qual hi participen piuladors de referència a la xarxa que expliquen la manera com fan servir aquesta eina de comunicació i la relació personalíssima que hi mantenen. Podeu consultar aquesta trobada a <http://revoltaitweets.wordpress.com/2011/06/21/revoltaitweets/>.

³¹ *Ca Revolta* és una espai virtual d'iniciatives ciutadanes per a exercir i gaudir de la solidaritat, la creació, la participació, la diversitat i la diversió. Un lloc per a empentar un pensament crític i una acció transformadora, compromés en la consecució d'una societat justa, responsable i igualitària. Es poden consultar les activitats d'aquest espai a <http://carevolta.org/>.

Per tal que la incorporació de les TIC a l'ensenyament siga real —a banda de superar els entrebancs logístics— haurien de donar-se, fonamentalment, els factors següents:

- 1) SABER QUÈ ENSENYAR (educar **en** TIC). Els continguts TIC haurien d'aparèixer especificats al currículum (per a cada etapa, àrea, matèria i curs). D'aquesta manera, quedarien inclosos en les programacions i ens assegurariem que l'alumne acaba l'etapa educativa corresponent dominant-ne, com a mínim, l'essencial.
- 2) SABER COM ENSENYAR-HO (educar **amb** TIC). Independentment de la perícia de cadascú amb les noves tecnologies, el que cal tenir clar és que educar amb TIC implica un canvi de metodologia a l'hora d'ensenyar, metodologia que cal aprendre. Aprendre nosaltres (de manera autodidacta), entre nosaltres (de manera cooperativa) i, també, disposar d'una oferta formativa adequada a les nostres necessitats com a docents.

Si veiem la necessitat d'educar **en** TIC i **amb** TIC, és perquè la societat i la seua manera de pensar i de fer han canviat i continuen canviant, i les TIC ens han vingut i ens vénen incorporades en el canvi. No té sentit, doncs, si tot canvia i si pretenem incorporar realment allò que ens ha vingut de nou, tractar de fer-ho fent servir una metodologia tradicional i desfasada. La manera d'ensenyar i d'aprendre també ha de canviar.

Tanmateix, no volem dir pas que la metodologia tradicional haja deixat de ser útil en tots els casos. És ben sabut que hi ha mètodes tradicionals que continuen sent molt efectius i que, potser, fins i tot, caldria recuperar-ne alguns que han estat oblidats i bandejats. Volem dir que ensenyar (i aprendre) coses noves, sovint, implica fer-ho d'una manera diferent: el canvi implica que qui ensenya ha d'aprendre. Fet i fet, el professorat que no aprén, tampoc no ensenya. Ensenyar i aprendre són conceptes inseparables, per això, els professionals de l'ensenyament han de tenir la humilitat suficient com per a esdevenir alumnes, si més no, de tant en tant. Encara més, un bon/a mestre/a no ha de deixar mai de ser alumne/a.

Tenint en compte, doncs, aquestes premisses, pensem que el primer pas cap a una incorporació real de les TIC al sistema educatiu passa, doncs, per establir-ne explícitament els continguts. És per això que, durant aquell *Revolta&Tweets* vam llançar la idea de redactar una «Proposta 2.0 d'incorporació real de les TIC al currículum», que servira, en el millor dels casos, per presentar-la com a pretext d'una futura modificació curricular davant les autoritats en matèria educativa o que, en el pitjor dels casos, servira de guia als centres educatius i als companys i companyes que entren a l'aula cada dia sense cap mena de brúixola pel que fa a les TIC.

La proposta va tenir ressò a la xarxa, però com que ningú no s'hi feia avant i ens semblava força necessària i interessant, finalment, vam decidir d'empentar-la i vam crear el grup de treball *TIC&Currículum*³², a la xarxa Ning d'Un entre tants.

El primer pas va ser traçar-ne les «línies de treball» en un document compartit que vaig penjar al grup i que és obert al debat i a la modificació.³³ Els objectius de *TIC&Currículum* són:

1. Revisar i analitzar la Llei Orgànica d'Educació (LOE), pel que fa a les referències a les TIC que hi apareixen.
2. Revisar i analitzar el Decret pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana, pel que fa a les referències a les TIC que hi apareixen.
3. Revisar i analitzar el Decret pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana, pel que fa a les referències a les TIC que hi apareixen.
4. Analitzar els models educatius d'incorporació de les TIC en alguns centres educatius de l'Estat i en sistemes educatius d'altres parts del món, abans de començar a redactar-ne la nostra proposta 2.0.

³² Consultable a <<http://1entretants.ning.com/group/tic-curriculum>>.

³³ Es pot llegir i col·laborar-hi amb aportacions a l'enllaç següent de Google Docs: <https://docs.google.com/document/d/19SSk_HoyiRkfdfodoygfERbgrtaxtH6shKinDqCh6W88/edit?pli=1>.

5. Establir els coneixements TIC generals (això és, independentment de les àrees i matèries, és a dir, coneixements comuns) que qualsevol alumne hauria d'haver assolit en acabar l'etapa educativa obligatòria, d'acord amb l'època tecnològica en què vivim.
6. Establir els coneixements TIC específics per a cada àrea i matèria.
7. Fer arribar la nostra proposta curricular sobre les TIC a les autoritats competents en matèria educativa.

Com es pot deduir de les línies de treball presentades, de moment, els nostres esforços se centren, principalment, en les etapes educatives de primària i l'ESO. No és que deixem de banda la resta de nivells educatius —el sistema educatiu és un tot i fer-ho seria un error—, però per una qüestió de manca de recursos humans, ara mateix hem de prioritzar l'educació obligatòria. No obstant això, el grup és obert a tothom i, si algú vol incorporar-s'hi per treballar, qualsevol aportació a la resta de nivells educatius serà molt ben rebuda. Tot i així, totes les reflexions i idees que elaborem i que pensem que poden ser profitables per a més nivells, sense haver d'incrementar notablement la quantitat de feina, i, per tant, els recursos humans, les fem (i farem) extensibles als nivells corresponents.

Des de la creació del grup fins ara, hem aconseguit dur a terme els tres primers objectius. És a dir hem revisat i analitzat la LOE, el Decret de l'Educació Primària i el Decret de l'ESO pel que fa a les referències a les TIC que hi apareixen. En relació amb aquests tres punts, hem creat i difós un formulari sobre coneixements i ús de les TIC dirigit als docents i un formulari sobre coneixements i ús de les TIC per a l'alumnat. A continuació presentem els resultats de la revisió i anàlisi de la legislació vigent en matèria TIC, així com també les dades obtingudes dels formularis.

2. LA LOE I LES TIC

Dins les 48 pàgines que componen la LOE hi ha un total de dotze referències a les TIC, distribuïdes de la manera següent. En primer lloc,

un parell de referències generals a les TIC en el «Preàmbul» (la negreta és nostra):

(1) A la vista de l'evolució accelerada de la ciència i la tecnologia i l'impacte que aquesta evolució té en el desenvolupament social, és més **necessari** que mai **que l'educació prepare adequadament per viure en la nova societat del coneixement** i poder respondre als reptes que se'n deriven.

(2) [...] **garantir l'accés de tothom a les tecnologies de la informació i la comunicació**[...].

Més avant, en l'apartat dedicat a l'Educació Infantil (Títol I, cap. I, Art. 14.5), hi ha una referència explícita a les TIC:

(3) Correspon a les administracions educatives fomentar una primera aproximació a la llengua estrangera en els aprenentatges del segon cicle de l'educació infantil, especialment en l'últim any. Així mateix, han de **fomentar** una primera aproximació a la lectura i a l'escriptura, així com **experiències d'iniciació primerenca** en habilitats numèriques bàsiques, **en les tecnologies de la informació i la comunicació** i en l'expressió visual i musical.

En l'apartat dedicat a l'Educació Primària, en trobem dos esments. El primer forma part dels objectius d'aquesta etapa educativa; el segon, més general:

(6) **Iniciar-se en la utilització, per a l'aprenentatge, de les tecnologies de la informació i la comunicació** i desenvolupar un esperit crític davant els missatges que reben i elaboren (Títol I, cap. II, Art.17.i).

(7) Sense perjudici del seu tractament específic en algunes de les àrees de l'etapa, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, **les tecnologies de la informació i la comunicació i l'educació en valors s'han de treballar en totes les àrees** (Títol I, cap. II, Art. 19.2).

En l'apartat dedicat a Ensenyament Secundari Obligatori, hi ha quatre referències explícites a les TIC, que poden reduir-se a tres, fonamentalment:

(8) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. **Adquirir una preparació**

bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació (Títol I, cap. III, Art. 23.e).

(9 i 10) Sense perjudici del seu tractament específic en algunes de les matèries de l'etapa, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, **les tecnologies de la informació i la comunicació i l'educació en valors s'han de treballar en totes les àrees** (Títol I, cap. III, Art. 24.7, ref. als tres primers cursos, i Art. 25.5, ref. al quart curs).

(11) A més de les matèries enumerades a l'apartat anterior, els alumnes han de cursar tres matèries de les següents: Biologia i geologia; Educació plàstica i visual; Física i química; **Informàtica**; Llatí; Música; Segona llengua estrangera; Tecnologia (Títol I, cap. III, Art. 25.2).

Hi ha només una referència explícita a les TIC en l'apartat dedicat al Batxillerat (Títol I, cap. IV, Art. 23.g):

Utilitzar amb solvència i responsabilitat les **tecnologies de la informació i la comunicació**.

Una referència implícita en l'apartat dedicat a la Formació Professional (Títol I, Cap. V, Art. 43.3):

La formació professional ha de promoure la integració de continguts científics, **tecnològics** i organitzatius.

I, finalment, una referència explícita a les TIC en l'apartat dedicat a l'Educació de persones adultes (Títol I, cap. IX, Art. 69.3):

Igualment, correspon a les administracions educatives organitzar l'oferta pública d'educació a distància amb la finalitat de donar una resposta adequada a la formació permanent de les persones adultes. Aquesta oferta ha d'incloure l'**ús de les tecnologies de la informació i la comunicació**.

A partir d'aquestes referències, es pot concloure que la societat (del coneixement) ha canviat i canvia constantment i que l'Educació s'autoreconeix la funció primordial de preparar l'individu per a viure-hi i per a saber respondre als reptes que se'n deriven, així com també s'autoreconeix la funció de garantir a tothom l'accés a les TIC; no

debades, tenen una presència i un paper importantíssims en la societat actual i, molt previsiblement, en la del futur. És per això que, encara que les TIC es tracten de manera específica en algunes àrees, totes les àrees estan obligades a treballar-les. Aquesta afirmació no és baldera. Des del punt de vista de la legislació vigent tots, absolutament **tots els docents estan obligats a treballar les TIC (educar en TIC)** i tots, absolutament **tots els alumnes estan obligats a aprendre a usar les TIC de manera responsable**.

Per tant, no valen excuses a l'hora d'incorporar les TIC a l'aula. Cal deixar de banda allò de «no en sé», «no tinc temps per a formar-me», «no tinc temps per a preparar les classes», «a l'aula no tinc recursos», etc. Si realment tenim tots aquests problemes i no sabem solucionar-los, potser és que no estem preparats per a ser docents. Clar i ras: educar **en TIC** és la nostra obligació. Si no ho fem, no complim amb la nostra tasca.

Certament, la realitat als centres educatius és complexa i desigual. Hi ha moltes limitacions materials i no es poden fer les mateixes coses, ni amb la mateixa comoditat, en un centre amb recursos que en un centre que no en té; tanmateix, hem de complir amb uns mínims i els mínims es poden cobrir amb imaginació i, sobretot, amb voluntat. Cal demanar ajuda, si fa falta. Ací rau la nostra professionalitat. No podem ensenyar a aprendre als nostres alumnes si no sabem aprendre nosaltres mateixos.

Sovint, hem escoltat, com a docents, la frase: «No tinc ordinador/Internet a casa». Si fa ja quinze o vint anys això ja no servia com a excusa, per què ha de servir ara que tothom té un mòbil amb Internet o una cafeteria amb wifi gratuït, una biblioteca amb ordinadors, un centre de joventut, etc., al costat de casa? Qui no té un/a company/a de classe amb ordinador i Internet a casa? No hi ha excuses a l'hora d'aprendre amb TIC.

Altres vegades el «problema» són els pares i mares: «Mon pare no em deixa usar el seu ordinador» o «No em deixen usar l'ordinador/Internet perquè estic castigat». Això tampoc no podrà ser usat com a excusa si el docent/tutor —o, fins i tot, el centre s'encarrega de deixar clar als pares i mares que els seus fills i filles estan obligats (per llei) a aprendre a usar les TIC (aprendre **amb** TIC) i que ell/ella, com a

docent, està obligat a ensenyar-los. Cal integrar tots els membres de la comunitat educativa en la inclusió de les TIC.

A partir d'aquests mínims, podrem anar incorporant més reflexions a la presència de les TIC en la legislació futura. Per exemple, la LOE dóna un major protagonisme a les TIC en l'ESO que en la resta de les etapes educatives. Segurament, es pot justificar perquè, en aquesta etapa, l'alumne disposa d'un grau de maduresa més adequat per emprar-les i perquè és la darrera etapa de formació obligatòria per a l'alumne. Tant és així que, en el quart curs, l'alumne haurà de triar tres assignatures entre diferents opcions i, entre aquestes, podrà optar per la Informàtica. Ara bé, no seria més coherent que aquesta matèria fóra obligatòria per a tots els cursos de l'etapa obligatòria?

3. LES TIC AL DECRET DE L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

L'Educació Primària té un caràcter propedèutic pel que fa a l'adquisició de la competència digital que s'exigirà a l'alumne en acabar l'Educació Secundària. No ens detindrem, ara i ací, a analitzar la presència de les TIC en cadascuna de les àrees de coneixement de l'Educació Primària; només, parlarem de les consideracions que el decret fa per a totes les àrees en general en referència a les TIC i, de manera més específica, per a les matèries de «Llengua i Literatura» (valenciana i castellana), ja que són assignatures instrumentals directament relacionades amb el tractament de la informació i la comunicació.

De manera general i explícita, s'hi parla de l'obligatorietat de treballar les TIC en totes les àrees (Art. 6.6) i de contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats que li permeten «iniciar-se en les tecnologies de la informació i de la comunicació» (Art. 4,j). No hi ha cap àrea, entre totes les que s'han de cursar en aquesta etapa, que es dedique de manera específica a les TIC i, entre totes les àrees, serà la de «Llengua i Literatura» (valenciana i castellana) la que haurà de jugar un paper fonamental a l'hora de contribuir a la competència digital dels alumnes. Tant és així que aquesta matèria és l'única que inclou les TIC entre els criteris d'avaluació del tres cicles de l'etapa; les altres matèries només les inclouen als criteris d'avaluació del tercer cicle.

Així, doncs, l'àrea de «Llengua i Literatura» contribueix a desenvolupar la competència digital: ensenya a usar Internet com a mitjà a l'hora de cercar informació i demana «l'ús de suports electrònics» en la composició de textos, cosa que implica necessàriament un canvi metodològic. A més, segons reconeix el decret, els nous mitjans de comunicació digitals impliquen «un ús social i col·laboratiu de l'escriptura», cosa que «permet concebre l'aprenentatge de la llengua escrita en el marc d'un vertader intercanvi comunicatiu».

En concret, l'objectiu primordial de l'àrea «Valencià: llengua i literatura» i «Castellà: llengua i literatura», pel que fa a les TIC, serà que l'alumne aprenga a:

Usar els mitjans de comunicació social i les tecnologies de la informació per a obtenir, interpretar i valorar informacions de diversos tipus i opinions diferents, i com a **instruments de treball i d'aprenentatge** (Objectiu 9).

Per tal d'assolir aquest objectiu, els continguts del Primer Cicle inclouen la «**utilització dirigida de les TIC a l'hora d'obtenir informació i models** per a la composició escrita» (Bloc 3-3.1.9), la «**iniciació a l'ús de programes informàtics** de processament de textos» (Bloc 3-3.2.11) i la «**valoració dels mitjans de comunicació social com a instrument per a aprendre i accedir a informacions i experiències d'altres persones**» (Bloc 6.2).

Així mateix, els continguts del Segon Cicle inclouen: la «**utilització dirigida d'Internet** a l'hora de treballar la comprensió de textos orals» (Bloc 2.3), la «**utilització dirigida de les TIC a l'hora d'obtenir informació i models** per a la composició escrita» (Bloc 3-3.1.7 i Bloc 6.7) i la «**utilització guiada de programes i de mitjans informàtics** per a la producció de textos senzills, tot atenent de manera especial a la presentació jerarquitzada de la informació» (Bloc 3-3.2.11).

Finalment, al Tercer Cicle s'inclouen com a continguts: la «**utilització d'Internet** a l'hora de treballar la comprensió de textos orals» (Bloc 2.3), l'«ús de **processadors de textos i de mitjans informàtics** a l'hora d'aprendre a analitzar i a produir textos» (Bloc 3-3.2.11), «la lectura de textos literaris en suport digital» (Bloc 4.1), «la valoració dels mitjans de comunicació social com a instrument a l'hora d'**aprendre i d'accedir a**

informacions i experiències d'altres persones i de **formar-se com a ciutadans**» (Bloc 6.6 i Bloc 6.9), l'«**atenció a les normes ortotipogràfiques** a l'hora de produir textos amb un processador de textos» (Bloc 6.10) i l'«**organització de la informació en les presentacions multimèdia**» (Bloc 6.14).

Cal destacar que als continguts del Tercer Cicle ja no es parla explícitament d'«*utilització guiada o dirigida*» ni d'«*iniciació a l'ús*», es tracta, doncs, d'una fase de consolidació d'allò que s'ha après i d'adquisició d'autonomies.

Comptat i debatut, tenint en consideració el que especifica la legislació, què ha de saber el/la mestre/a d'Educació Primària en relació amb els recursos TIC? D'una banda, ha de saber cercar informació per Internet adient per a l'alumnat d'aquesta etapa. De l'altra, ha de ser competent en l'ús de processadors de textos. I, a la fi, ha de saber explotar un programa per a crear presentacions multimèdia. Aquests són els recursos mínims que l'alumnat ha d'aprendre a aprofitar per a avançar en el coneixement durant aquesta etapa.

4. LES TIC AL DECRET DE L'ESO

El decret que estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria (ESO) també parla de l'obligatorietat d'integrar-hi les TIC (Art. 2) i, en aquest sentit, es marca com a objectiu l'adquisició d'una preparació bàsica en el camp de les TIC per part de l'alumne (Art. 4). De fet, en aquesta etapa, els centres educatius han d'oferir obligatòriament la matèria d'Informàtica (Art 7.3), com a optativa per a l'alumnat de quart curs. Caldria reflexionar si n'hi ha prou amb aquesta opcionalitat.

Siga com siga, aquest decret també recull l'obligatorietat de treballar les TIC des de totes les àrees (Art. 6.8).

Si passem a analitzar el que diu el decret de les TIC per a l'àrea de «Llengua i Literatura» (castellana i valenciana), com hem fet amb el decret curricular de Primària, ens adonarem que no fa sinó aprofundir en allò que ja s'havia deixat entreveure en el Tercer Cicle de Primària.

Així, doncs, també ens presenta l'ús d'Internet com a font d'informació. L'alumnat haurà d'aprendre i utilitzar «**tècniques senzilles de maneig de la informació**», és a dir, a cercar-la, elaborar-la i presentar-

la amb l'ajuda dels mitjans tradicionals, però també amb l'aplicació de les noves tecnologies» (objectiu 18). També, «haurà d'utilitzar, amb una **autonomia progressiva**, els mitjans de comunicació social i les tecnologies de la informació per a obtenir, interpretar i **valorar informacions de diversos tipus i opinions diferents**» (objectiu 19).

El «Bloc 5» de continguts de l'àrea de «Llengua i Literatura» està dedicat a les «Tècniques de treball» i ací s'integren i sistematitzen les estratègies necessàries que consoliden el domini de les diferents habilitats. A partir d'aquest bloc les TIC s'incorporen a l'aula **com a instrument per a desenvolupar els continguts** i com a recurs útil a l'hora de buscar informació i presentar treballs, però, també, com a estratègia motivadora per a l'alumnat i molt ben valorada per la societat.

Així, doncs, la matèria contribueix a l'adquisició de la competència digital des del moment en què demana l'ús dels nous mitjans de comunicació digitals que «impliquen un ús social i col·laboratiu de l'escriptura i dels coneixements». Hi trobem referències específiques en l'apartat de «Continguts» de tots els cursos (processadors de text, diccionaris i correctors ortogràfics, cerca d'informació a Internet, consulta de webs educatives, bases de dades, etc.) i, si parem atenció a l'apartat dedicat als «Criteris d'avaluació», ens adonarem que les TIC s'ha d'avaluar en tots els cursos de l'etapa.

Els criteris d'avaluació són gairebé comuns a tots els cursos: produir i presentar diferents tipus de textos (orals i escrits) amb l'ajuda de les noves tecnologies, saber cercar informació a Internet, saber tractar informàticament els textos, usar correctors ortogràfics i diccionaris sobre textos en suport digital, consultar webs educatives i altres fonts d'informació digital, etc. Podríem dir que la diferència radica en el grau d'autonomia que es concedeix a l'alumne en cada curs, a l'hora de fer servir les TIC.

En el cas de l'ESO, la resta de matèries també contribueixen al desenvolupament de les TIC. Les que més específicament ho fan són l'optativa de Tecnologia i, per descomptat, l'optativa d'Informàtica. La resta ho fa d'una manera molt reduïda i general i, sovint, només des dels continguts, no des dels criteris d'avaluació.

A la fi, doncs, què ha de saber el professorat en aquesta etapa en relació amb les TIC? Tenint en compte la descripció legislativa, als coneixements mínims que s'exigia al mestre, cal afegir-hi el domini de les xarxes socials, l'ús blogs i documents compartits, i, també, la consulta experta de diccionaris i correctors en línia.

Quin és, però, el coneixement que té el professorat d'aquests recursos mínims? Arriben aquests objectius mínims a la pràctica amb l'alumnat?

5. ELS DOCENTS I LES TIC

Per saber quins són els coneixements que els docents tenen sobre les TIC i l'ús que en fan, des del grup *TIC&Currículum*, hem creat un formulari de Google Docs adreçat a docents en actiu de Primària, de Secundària, de Cicles Formatius i d'Universitat de qualsevol matèria, que desenvolupen la tasca docent al País Valencià³⁴. El temps aproximat de resposta d'aquest formulari és de 5 minuts.

Pensem que és important saber amb quina base comptem a l'hora de dur les TIC a l'aula i de detectar possibles necessitats de formació i donar-los-en solució, sobretot, pensant en una incorporació més real de les TIC al Sistema Educatiu.

A grans trets, les 15 preguntes del formulari poden classificar-se en **5 blocs**:

Bloc 1. Sis preguntes introductòries amb l'objectiu de definir l'individu i contextualitzar-lo com a docent (any de naixement, sexe, província de treball, tipus de centre on treballa, nivells als quals fa classe i possible vinculació amb la xarxa Un entre tants).

Bloc 2. Dos preguntes al voltant del grau de coneixement/domini que el docent posseeix a nivell d'usuari i personal (no a l'hora d'aplicar-ho com a docent) de les xarxes socials, el correu electrò-

³⁴ Els formularis que hem creat van adreçats, de moment, a docents i a alumnat que formen part del Sistema Educatiu valencià, per una qüestió legislativa, ja que ampliar-los a altres comunitats implicaria analitzar també els decrets específics publicats per a cadascuna a l'hora d'extraure'n conclusions. El formulari per a docents es pot consultar a <<http://ow.ly/ctTQf>>.

nic, documents col·laboratius, presentacions, processadors de text, fulls de càlcul, bases de dades, programes de dibuix, programes de retoc fotogràfic, programes d'edició de vídeo i àudio i creació i gestió de blogs, wikis i llocs web. També, se'ls interroga sobre com han adquirit aquests coneixements.

Bloc 3. Una qüestió relacionada amb l'ús que el docent, com a professional de l'educació, realitza d'una sèrie d'eines (no directament a l'aula, sinó a l'hora de formar-se, cercar informació, crear materials, contactar amb altres docents...).

Bloc 4. Cinc preguntes relacionades amb l'ús que el docent fa de les TIC en la pràctica docent, per a l'alumnat (blogs, wikis, xarxes socials, aules virtuals i programes de missatgeria instantània).

Bloc 5. La darrera pregunta versa sobre el nivell d'incorporació de les TIC a l'aula i la relació entre les TIC i la metodologia emprada a l'hora d'ensenyar.

Fins al moment, hi han participat 40 docents: 15 homes i 25 dones; 37, de centres públics, tres, de centres concertats i tres, de centres privats; quatre docents exerceixen la professió a la província de Castelló, 31, a València i cinc, a Alacant.

Encara és prompte per a extraure conclusions de les dades obtingudes, ja que la participació no és massa heterogènia a causa, en gran mesura, de les dificultats que hem tingut a l'hora de difondre el formulari i, per tant, d'obtenir-hi participació.

No obstant això, tenim prou dades per a comentar breument els resultats obtinguts fins al moment en dos dels apartats del formulari.

En primer lloc, i pel que fa als resultats obtinguts en l'apartat dedicat a l'origen dels coneixements TIC dels docents, comprovem que el docents adquireixen els coneixements, principalment, de manera autodidacta —se senten sols a l'hora d'incorporar les TIC?—. La segona font per a aconseguir coneixements en noves tecnologies són els cursos externs al centre de treball i l'ajuda dels companys i, en darrer lloc, hi ha els cursos realitzats al centre de treball.

El segon apartat és interessant esmentar fa referència a la metodologia emprada a l'hora de fer classe i a la incorporació o no de les TIC.

Els resultats d'aquest apartat ens diuen que un 39% dels docents continua fent les classes com sempre (i un 80% d'aquests ho fan incorporant les TIC), mentre que un 44% han canviat la seua manera de fer classe i incorporen les TIC. Generalment, el canvi metodològic prové de la incorporació de les TIC, però també hi ha casos en què ha estat el canvi metodològic el que ha propiciat la incorporació de les TIC.

6. ELS ALUMNES I LES TIC

Per saber quins són els coneixements que els alumnes tenen sobre les TIC i l'ús que en fan, hem usat el mateix procediment que per a arreplegar les dades del professorat. A *TIC&Currículum*, hem creat un formulari de Google Docs³⁵ adreçat a alumnes de Secundària (ESO, Batxillerat, PQPI i PDC), de Cicles Formatius i d'Universitat, de l'àmbit del País Valencià³⁶. El temps aproximat de resposta és de 3 minuts.

Definitivament, és important saber quin és el coneixement real que té l'alumnat de les TIC abans d'entrar a l'aula, pensant, lògicament en una incorporació més real de les TIC al Sistema Educatiu.

A grans trets, les 17 preguntes del formulari podrien classificar-se en 7 blocs:

Bloc 1. Cinc preguntes introductòries per definir l'individu i contextualitzar-lo com a alumne (sexe, tipus de centre on estudia, localitat, província, curs).

Bloc 2. Una pregunta al voltant del grau de coneixement/domini que l'alumne posseeix pel que fa a l'ús de xarxes socials, correu electrònic, documents col·laboratius, presentacions, processadors de text, fulls de càlcul, bases de dades, programes de dibuix, programes de retoc fotogràfic, programes d'edició de vídeo i àudio i creació i gestió de blogs, wikis i llocs web (no ens referim a la freqüència amb què els usa, sinó amb els coneixements que en té).

Bloc 3. Tres qüestions relacionades amb les preferències i gustos de l'alumnat (noves tecnologies, videojocs, treball en equip).

³⁵ El formulari dirigit a l'alumnat es pot consultar a <<http://ow.ly/ctZ18>>.

³⁶ Queda pendent l'elaboració d'un formulari específic adaptat al nivell de coneixements i al grau de maduresa dels alumnes de Primària.

Bloc 4. Tres preguntes al voltant dels mitjans tècnics de què disposa l'alumnat (ordinador, Internet, mòbil amb connexió a Internet).

Bloc 5. Una qüestió sobre l'ús que fa l'alumne, tant en el temps lliure com a l'hora d'estudiar, preparar exàmens i treballs de classe, pel que fa a cercadors, xarxes socials, blogs, documents col·laboratius, programes de missatgeria instantània, programes d'edició de vídeo, d'àudio i de retoc fotogràfic, correu electrònic, Spotify, Youtube, etc.).

Bloc 6. Dues preguntes relacionades amb el control que posseeix l'alumne a l'hora de preservar la seua intimitat a Internet.

Bloc 7. Dues qüestions al voltant de la relació que l'alumne manté i que li agradaria mantenir amb les TIC al centre educatiu.

Fins al moment, hi han participat 52 alumnes: 20 homes i 32 dones; 52 de la pública, 0 de la concertada i 0 de la privada; 0 de la província de Castelló, 50 de la de València i 2 de la d'Alacant.

Com podeu comprovar, una vegada més, encara és prompte per a extraure conclusions de les dades obtingudes, ja que la participació tampoc no és massa heterogènia. Hi necessitem més participació i més variada.

Així i tot, a la vista dels resultats obtinguts fins ara i, a grans trets, cal destacar que al 81% dels alumnes els agrada treballar en grup, que el 100% tenen ordinador a casa, el 98% connexió a Internet i el 67% tenen un mòbil amb connexió, també, a Internet.

Aquestes dades ens donen bones pistes del camí que hem de seguir a l'hora d'aplicar metodologies: treball individual, sí, però, també, treball col·laboratiu i en grup. I, si als centres no tenim els mitjans logístics més adequats, fem servir els que tenim a casa.

7. CONCLUSIONS

Les noves tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) adopten un paper molt important dins la nova societat del coneixement i, per tant, han de prendre també un paper molt important en l'ensenyament. Cal educar en TIC, cal aprendre amb TIC i, a més, estem obligats a fer-ho.

La legislació educativa actual, tot i reconèixer el valor social de les TIC i d'autoreconèixer-se'n el paper de formadora i difusora, no acaba

d'eixir-se'n a l'hora de dur-ho a la pràctica: no hi ha cap assignatura obligatòria que tracte les TIC de manera específica, no dota de recursos els centres educatius, censura Internet, oblida continguts importants com els actitudinals i, fins i tot, alguns de procedimentals bàsics.

Treballem, doncs, per modificar la llei o, en el pitjor dels casos, simplement per modificar la nostra pràctica diària (com a docents o com a alumnes) per tal de, tot adaptant-nos-hi, obtenir els millors resultats. Per petita que siga la nostra contribució, junts marquem una gran diferència. Ara és l'hora dels professionals: per ensenyar sempre, hem d'aprendre sempre. Estimar l'educació significa preparar-se per educar. La formació en TIC és imprescindible.

8. BIBLIOGRAFIA

DECRET 111/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana.

[DOCV 5562, de 24-07-2007. En línia: <http://www.docv.gva.es/datos/2007/07/24/pdf/2007_9730.pdf>]

DECRET 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana. [DOCV 5562, de 24-07-2007. En línia: <http://www.docv.gva.es/datos/2007/07/24/pdf/2007_9717.pdf>]

LOE = Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. [BOE 106, de 4-5-2006. En línia: <http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2006/05/16/pdfs/A01294-01341.pdf>]